

De ondraaglijke zwaarte van het evidente

**Deel III, B: De Januskop van de
mensheid**

De ondraaglijke zwaarte van het evidente

**Deel III, B: De Januskop van de
mensheid**

Leo Feyaerts

Opgedragen aan Prof. dr. Lode Wils.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, vertalingen, of op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Tweede herziene en aangevulde uitgave, 2021.

Schrijver: Leo Feyaerts

Omslagontwerp: Arno Hilkens

ISBN: 9789464358728

© Leo Feyaerts

Hoofdstuk II

De hel

§ 1. Taal is discriminatie. Aan de vrucht herkent men de boom

1.1. De alomtegenwoordigheid van tegenstellingen en impliciet of expliciet denigrerende adjectieven in waardeoordelen

Marxisten verdelen de mensheid in tegenpolen, de haves en de have-nots, die beide het monopolie op de waarheid claimen. Volgens het marxisme verkondigt Rechts onderdrukkende en "dus" onware opvattingen over mens en maatschappij, en verkondigt Links bevrijdende opvattingen die alle tegenstellingen verzoenen en "dus" waar zijn. Aangezien Rechts de noodzaak en de mogelijkheid van deze ultieme verzoenende bevrijding ontkent, ligt het voor de hand tot welke ideologische groep ik door Links zal worden gerekend.

Toen Staf en ik de oorzaken van het geweld bespraken, gaf hij mij een uitvoerige uiteenzetting over de tegenstellingen tussen Links en Rechts. Zijn lezing kwam grotendeels overeen met die van Madame d'Haeseleer. Omdat ik hun opvattingen juist acht, zal ik hen op het gepaste moment het woord geven (Hoofdstuk V, § 3). Maar hun opvatting dat alle kwaad in de wereld uitsluitend het gevolg is van imitatie van elkaars begeerten en van de bezeten rivaliteit die daarvan het gevolg is, verklaart niet voldoende waarom de mensheid altijd verdeeld is. Er ontbreekt iets aan hun opvattingen, namelijk de behoefte van alle mensen die kan worden afgeleid uit de inherente kenmerken van elke taal en formulering: *de behoefte om onderscheid te maken ongeacht de economische belangen van de taalgebruikers en ongeacht de motieven die voortvloeien uit hun geslacht, seksuele geaardheid, cultuur en subcultuur.*

Kijk, moeder, jij vergadert elke week met je schrijvers en muzikanten in je muziekkamer en jullie beschouwen jezelf allemaal als zeer welsprekend en tolerant. Lange tijd heb ik vol bewondering naar de uiteenzettingen van je gezelschap geluisterd. Het spijt me voor jullie, maar de tolerantie waar jullie het steeds over hebben is niet meer dan een illusie. Niemand van jullie beseft dat jullie jezelf voortdurend tegenspreken. Alle onverdraagzaamheid wordt door jullie - net als door iedereen - toegeschreven aan tegenstellingen als slechte heersers versus goede onderdanen en omgekeerd, goede rationalisten versus slechte romantici en omgekeerd, goede atheïsten versus slechte gelovigen en omgekeerd, slechte

kapitalisten versus goede proletariërs en omgekeerd, goede internationalisten versus perfide nationalisten en omgekeerd, volmaakt goed Links versus volmaakt slecht Rechts en omgekeerd, superioriteit van het blanke ras tegenover het zwarte of bruine of gele of rode en omgekeerd, superieure *Übermenschen* tegenover inferieure *Untermenschen*, ware gelovigen, verlicht en uitverkoren door God of Allah en zijn aardse vertegenwoordigers, tegenover verdoemde ketters en ongelovigen die in de duisternis zijn blijven steken, achterlijk geloof tegenover het licht van de wetenschap, goed matriarchaat tegenover slecht patriarchaat en enzovoort, kortom licht tegenover duisternis en wit tegenover zwart. Heeft dan niemand van jullie door dat intolerantie niet in de eerste plaats een gevolg is van het bestaan van gepolariseerde groepen en instituties op zich, maar van het natuurlijke vermogen en de intrinsieke behoefte van de mens om zich als een polariserend individu of als lid van een polariserende groep of institutie te manifesteren, o.a. door zijn onderscheidende taal, en van ieders natuurlijke vermogen en intrinsieke behoefte om onderscheid te maken tussen mensen en groepen, o.a. door zijn onderscheidende taal waarvan het verwerven ook een aangeboren vermogen is?

Men zou, evenals een Marcuseaan als Van den Borre, kunnen zeggen dat alle tegenstellingen voortkomen uit het al dan niet bezitten van privé-eigendom en dat alle polariserende ideologieën uit die concrete, gepolariseerde situatie zijn voortgekomen, maar dan ziet men over het hoofd dat ieders hersenen eerst de sociale, economische, ethische en/of juridische situatie van de eigenaar van die hersenen in een taal moet vertalen voordat die persoon in staat is zijn situatie te begrijpen (te doorgronden) als zijnde tegengesteld aan die van anderen en deze te verwoorden als zijnde tegengesteld aan die van anderen. Behoeften, beelden en gevoelens zoals woede en wrok kunnen door iemand heen flitsen en een obsessie voor hem worden, maar wanneer hij over ze nadenkt, vertaalt hij ze onmiddellijk in een bepaalde taal. Iedereen denkt in een taal, hetzij tijdens een stilzwijgende of luidop gehouden monoloog hetzij tijdens een dialoog. Hij kan niet anders.

Het maakt hierbij niet uit of iemand zijn gedachten uit in de gesproken taal of in de geschreven taal, een onderscheid dat Derrida maakt om aan te tonen dat schrijven voorrang heeft op spreken: de mens maakt onderscheid door middel van beide. Iedereen die denkt, spreekt en schrijft, maakt onderscheid tussen de stereotiepe kenmerken van soorten voorwerpen, levende wezens en menselijke overtuigingen die contrasteren met de stereotiepe kenmerken van andere soorten voorwerpen, levende wezens en menselijke overtuigingen, en ondertussen sluit eenieder de

stereotiepe kenmerken van de ene uit door die van de ander te benadrukken (= door ze te benoemen). Ieder van ons maakt onderscheid door middel van zelfstandige naamwoorden, bijvoeglijke naamwoorden, werkwoorden, enzovoort, die andere zelfstandige naamwoorden, bijvoeglijke naamwoorden, enzovoort uitsluiten. Deze uitgesloten mogelijkheden blijven echter steeds op de achtergrond aanwezig als een impliciet contrast met dat wat genoemd wordt.

"Hond" sluit alle andere levende wezens en zoogdieren uit. "Alle" sluit de contrasterende mogelijkheden "sommige" en "een" uit; "hier" sluit "daar" uit; "gisteren" sluit alle andere dagen uit. Wanneer men "fietsen" zegt of schrijft staat er één activiteit centraal, terwijl alle andere naar de achtergrond verdwijnen als contrasterende mogelijkheden.

Waarde-oordelen worden geveld omdat de mensen die ze vellen zich verzetten tegen de situatie die door een ander of door een groep anderen wordt veroorzaakt. Het doet er niet toe van welke aard dit oordeel is en of het door anderen wordt waargenomen. *Ook een onuitgesproken "bah" of een voor anderen onzichtbare gebalde vuist is een waardeoordeel gebaseerd op de impliciete hiërarchische dichotomie van: ik ben beter dan jij.*

Ik hoor ze reeds brullen: Weer zo'n dwaze Idealist die met zijn Idealisme, met de idealiteit van zijn betekenissen, ver boven de werkelijkheid zweeft om de maatschappelijke status quo te handhaven ten gunste van de bezittende klasse! Immers, volgens de marxistische ideologie is het filosofisch Idealisme de grofste en meest onvergeeflijke, antirevolutionaire dwaasheid ooit. Wat kan het mij schelen dat ik bestempeld word als idealist, realist of materialist, en of ik volgens sommigen al dan niet behoort tot de "patricentrisch-acquisitieve" bourgeoisie? *Telkens wanneer iemand mij a priori of na het lezen van dit essay bestempelt als Idealist, een rechtse, een fascist of een klassenvijand, of mij een kwaliteit of een gebrek toeschrijft met behulp van een ander onderscheid makend zelfstandig naamwoord of bijvoeglijk naamwoord, bewijst hij dat mijn mensbeeld juist is.* (Idealist, rechtse, fascist en klassenvijand waren de denigrerende, en dus sadistische etiketten waarmee Van den Borre me tijdens onze discussie bestempelde om me bij alle aanwezigen in diskrediet te brengen en om zelf door zijn SVB-kameraden geprezen te worden vanwege zijn "linkse tolerantie").

Bij dieren bestaat een probleemoplossend denken dat niet in taal wordt uitgedrukt. Het elimineert alternatieven door "trial and error". Maar ik denk niet dat een dier in staat is om in abstracte termen over zijn "oplossingen" na te denken en die met dergelijke termen aan zijn soortgenoten mee te delen. Kunnen mensen denken

zonder taal? Misschien als zeer jonge baby's enwanneer zij zoals Mowgli in een wolvenroedel leven. Maar in normale omstandigheden verwijzen de ouders onmiddellijk naar zichzelf en naar elkaar door hun eigen en elkaars naam te noemen of door hun familierelatie te vermelden aan het aangesproken kind, en ze wijzen op allerlei voorwerpen en handelingen terwijl ze die benoemen met de namen die gangbaar zijn in hun gemeenschap. En het jonge kind leert snel (door imitatie).

Zonder erfelijk vermogen tot taalverwerving (zonder de logos) is dit leren door het aanwijzen van personen, voorwerpen en situaties terwijl men ze benoemt, en door het imiteren van deze namen bij het spreken en schrijven, niet mogelijk. Zodra de taalverwerving (= het herkennen en benoemen van dingen, mensen en situaties op basis van hun universeel waarneembare stereotiepe kenmerken die de stereotiepe kenmerken van andere dingen, mensen en situaties uitsluiten) geactiveerd is, denkt men in een taal. De innerlijke monologen dienen alleen om de eigen mening over uitspraken of handelingen van anderen tot uitdrukking te brengen. Deze eigen meningen komen tot uiting in vriendelijke of onvriendelijke reacties en/of verbale mededelingen daarover aan derden.

Voor een pasgeborene is de enige werkelijkheid die hij waarneemt, de werkelijkheid buiten de taal. Hoewel elke baby geboren wordt met een vermogen om taal te verwerven, bezit geen enkele pasgeborene reeds het vermogen om taal te begrijpen en om woorden en zinnen te produceren en te gebruiken. Als er geen werkelijkheid is die uitgedrukt kan worden in woorden buiten de taal, zoals Derrida beweert, waarnaar mensen kunnen verwijzen om de baby te leren wat "een boom" is, wat "water" is, wat een "meer" is, of wat dan ook, dan is elke verwijzing naar wat dan ook niet meer dan een betekenisloos geluid, hoe vaak het ook herhaald wordt door andere mensen en door het kleine kind. Om betekenis te hebben moet het woord een mentaal beeld of een bepaald gevoel oproepen in de geest van dit kind, en dat beeld of gevoel kan niet voortkomen uit klanken die niet verwijzen naar een bepaald voorwerp, een bepaalde vorm, of een bepaalde ervaring in de werkelijkheid buiten de taal. Gevoelens die worden opgeroepen door de toon waarop woorden worden uitgesproken zijn bijvoorbeeld "gevaar", "voedsel", "woede", "veiligheid", "geluk", ook al kent de pasgeborene deze woorden niet (Cfr. Mowgli).

Kan alles wat waargenomen en ervaren wordt adequaat in een taal worden uitgedrukt? Natuurlijk niet. Veel ervan gaat de taal te boven. (Denk aan de ontoereikendheid van de impressionistische schilderkunst en de naturalistische

beschrijvingen met betrekking tot het weergeven van de werkelijkheid). Betekent dit dat alles buiten de taal slechts illusie is? Natuurlijk niet. *Wij blijken in ieder geval in staat een deel van de werkelijkheid uit te drukken op een manier die begrijpelijk is voor iedereen die beschikt over normaal functionerende hersenen.*

Indien een mens vanaf zijn geboorte in absolute eenzaamheid zou leven, zou hij zich zeker geen menselijke taal eigen maken, ondanks zijn aangeboren vermogen om taal te verwerven. Hij zou uiteraard de boomtakken op de grond of aan de bomen waarnemen, evenals de verschillen tussen de takken van verschillende boomsoorten; maar waarom (= omwille van welke behoefte) zou hij een tak "een tak" noemen en zichzelf die naam inprenten? Om aan zichzelf iets te vertellen over de verschillen tussen de takken van verschillende boomsoorten? Terwijl het hem de hele tijd duidelijk is dat er takken in de weg hangen en dat het deze takken zijn en geen andere? En waarom zou hij morele oordelen willen vellen over de aard van zijn handelingen wanneer hij een of meer konijnen slacht? Dit soort oordelen kan hij niet vellen, want er zijn geen personen die hij met zijn daden kan bevoordelen of benadelen en aan wie hij zijn motieven kan meedelen. Taal en moraliteit zijn alleen mogelijk in "wij"-situaties: wij samen, of ik alleen, voor of tegen bepaalde anderen. Maar intussen moet dat volkomen eenzame exemplaar van de Homo sapiens dieren en planten doden om in leven te blijven. *Het sadisme dat hij voor zijn overleving nodig heeft, is hem dus eigen van nature.*

1.2. De absurditeit van de dooddouner dat het argument van de tegenstander slechts een sentimentele interpretatie of pure retoriek is

Mensen bevestigen de juistheid van mijn mensbeeld eveneens wanneer zij dat beeld of delen ervan negeren of verwerpen met het argument dat "mijn mening slechts een sentimentele interpretatie is". Hoe modieus dit argument ook moge wezen, het is een dwaasheid omdat het *kleinerend* is en dus *een uiting van sadisme is*. Het is immers een bepaald sentiment - namelijk de behoefte aan sadisme, de behoefte aan minachting en de behoefte om die minachting in het openbaar te uiten - dat iemand ertoe aanzet om dit oordeel uit te spreken. Dus, ofwel laat men elke uiting van zijn gevoelens achterwege in al zijn oordelen en interpretaties (als dat al mogelijk is), ofwel niet. Maar men kan onmogelijk geloofwaardig zijn als men zijn eigen, eventueel linkse of rechtse behoeften en gevoelens de vrije loop laat terwijl men systematisch of ad hoc de interpretaties van anderen veroordeelt op grond van het "argument" dat hun interpretaties louter van sentimentele aard zijn. Trouwens, wat zou het stil zijn op deze planeet als iedereen zijn gevoelens en behoeften het zwijgen zou opleggen! Je zou zelfs een amoëbe kunnen horen terwijl ze zich voortplant.

Ik ken maar al te goed de trucs die tegenwoordig in stelling worden gebracht tegen "ongewenste" boodschappen teneinde ze te discrediteren. Een andere manier om de man of vrouw in diskrediet te brengen die iets te berde brengt dat niet beantwoordt aan de ongevoeligheid die de hedendaagse tekstcritici aan de dag leggen tijdens hun interpretatieve werkzaamheden¹, is het denigrerende oordeel dat zijn (of haar) interpretatie slechts "pure retoriek" is. Ook dit is een waardeoordeel dat voortkomt uit de behoefte aan sadisme. Of dit oordeel al dan niet terecht is, doet niets af aan de mate waarin het sadistisch is. Evenmin doet de toon waarop het wordt uitgesproken ertoe. De persoon of de vervolger die het oordeel uitspreekt kan niet anders dan bezield zijn door een behoefte aan sadisme, anders zou hij zich niet sadistisch uiten. *Aan de vruchten kent men de boom.*

¹ Deze ongevoeligheid moet worden bewerkstelligd door te vertoeven in Wittgensteins nirvana van de algebraïsche logica of in een van zijn vrijblijvende taalspelen, bijvoorbeeld in het filosofische dat de analytische filosofen zich hebben toegeëigend, of in het Marcuseaanse nirvana waarin alle tegenstellingen tussen Eros en Thanatos en tussen mens en natuur met elkaar worden verzoend, of in het Derrideaanse nirvana van de volmaakte onbeslisbaarheid (= onverschilligheid) van de waarheid en de morele waarde van elke uitspraak.

Maar wees je er wel van bewust dat, op grond van het hedendaagse criterium dat een correcte interpretatie van een tekst of uitspraak slechts mogelijk is indien die interpretatie tot stand wordt gebracht door een interpretator die volkomen vrij is van enig gevoel tijdens het interpreteren, elk sadistisch oordeel dat uit zo'n "correcte" interpretatie voortvloeit louter sentimentele retoriek is. Ook wanneer die zogenaamd van alle sentimentaliteit vrije interpretatie verpakt is in *de verveelde minachting* die Horkheimer, Adorno, Foucault en Derrida en hun epigonen aan de dag leggen terwijl zij hun tegenstanders mondeling bekritisieren.²

Ik vraag me trouwens af of al die zogenaamd ongevoelige mensen, wanneer ze langzaam zouden sterven aan darmkanker (zoals Madame d'Haeseleer), of na een auto-ongeluk, of na de aanval van een gek, in staat zouden zijn om hun pijn te omschrijven als alleen maar een sentimentele interpretatie. En of zij in staat zouden zijn om hun verhaal van de feiten tegenover de arts, de onderzoeksrechter of de advocaat, inclusief het verslag van hun lichamelijke en psychische ervaringen, af te doen als pure retoriek. En of zij, nadat een manuscript van hen zou worden gestolen en vernietigd waarin zij elke aanwezigheid van een gevoel in een interpretatie radicaal veroordelen als een aantasting van de geloofwaardigheid van die interpretaties, in staat zouden zijn hun eigen commentaar op deze grappige onteigening af te doen als een puur sentimentele interpretatie, en hun schriftelijk verslag van de diefstal aan de politie als loutere retoriek.

² De leden van de Frankfurter Schule hebben altijd hun maatschappijkritiek geleverd vanuit het *conformisme* dat in hun gelederen hoogtij vierde onder de hegemonie van Horkheimer (= vanuit hun eigen interpretatie van het antwoord op de vraag aan welke eisen hun theorie moest voldoen om de enige echte kritische theorie te zijn).

Hun conformisme was weliswaar onvolmaakt, maar wel krachtig, en *de hyperkritische Adorno, met zijn behoefte aan unanimiteit, voelde zich er zeer in thuis*. Omwille van de mythische behoefte aan geborgenheid in de moederschoot? (Dit is een aanname gemaakt door mijn dialectische verbeelding, zoals vereist wordt door de Frankfurter Schule).

Geïnspireerd door het conformisme van de Frankfurter Schule viel Herbert Marcuse *de dissident* Erich Fromm aan in *Eros and Civilization*, p. 214-215 en p. 247-248 en *A Reply to Erich Fromm*, in *Dissent III*, 1956, nadat Fromm Marcuse had bekritiseerd in een artikel in *Dissent II* en opnieuw in *Dissent III*. (Zie Martin Jay, *O.C.*, p. 23-24, 25, 99, 100-112.) (Staf Van der Auwera, 1999.)

1.3. Taal is het belangrijkste wapen van de mens in de strijd om het levensbehoud

Elke mededeling over wat dan ook door middel van taal is *een vertaling*. Elke vertaling van individueel en groepsgedrag, ook die van een marxist of Derrideaan, *etiketteert* individuen en groepen. *Deze onderscheidende etiketten zijn een normaal onderdeel van elk taalgebruik*. Zonder een dergelijke taalgebruik zouden Marx en zijn volgelingen nooit in staat zijn geweest om verschillende klassen in de samenleving te onderscheiden en te benoemen, of iemand te bestempelen als een filosofisch Idealist. Zonder gebruik te maken van deze etiketten zou niemand ooit een marxist als materialist hebben kunnen bestempelen. Zonder het gebruik ervan zou Derrida het westerse denken nooit als etnocentrisch hebben kunnen bestempelen. *En juist omdat iedereen dergelijke onderscheid makende etiketten op anderen plakt, eventueel door nieuwe te verzinnen (newspeak), degradeert iedereen ofwel zichzelf ofwel die anderen. Het maakt daarbij niet uit of men liegt of de waarheid spreekt.*

Taal is een wapen dat mensen scheidt, een wig tussen hen drijft en hen tegen elkaar opzet. *Ook de semiotiek doet dit, omdat de verschillende vormen (vertalingen) waarin de semiotici haar weergeven als een wapen worden gebruikt*. De structuralisten gebruiken de semiotiek van de Saussure als wapen om de mythen te onthullen die de heersers gebruiken om de machtelozen aan het lijntje te houden. Daar ben ik dankbaar voor, want het ontslaat mij van de plicht om het zelf te doen. De huidige 'intellectuele avant-garde' gebruikt de Derrida's semiotiek om elk objectivisme, elke metafysica en elke uiting van westers etnocentrisme (= sadisme) aan te vallen en het sadisme te ontketenen van haar nieuwe conformistische groep die de gelijkwaardigheid en onbeslisbaarheid van elke taaluiting aan iedereen wil opleggen.

Wat ik alle linksen verwijt is dat zij volkomen blind zijn voor hun eigen aangeboren sadisme, en voor dat van de machtelozen die door hun aangeboren natuur worden aangezet tot plunderen, molesteren en moorden, terwijl zij hun daden rechtvaardigen door middel van nieuwe, al dan niet door henzelf bedachte mythen, welke zij later, als ze aan de macht zijn gekomen, gebruiken om hun positie te consolideren.

Taal is een wapen om te overleven. Het is het meest succesvolle wapen dat de mens bezit in de strijd om het bestaan. Maar het is geen stoelpoot die toevallig binnen handbereik is om het hoofd in te slaan van een tegenstander die onverwacht

door het lint gaat. Taal behoort tot de menselijke natuur omdat het vermogen tot taalverwerving erfelijk is. Bovendien, welke menselijke behoeften en functies zijn niet het resultaat van erfelijkheid die zich heeft ontwikkeld in de strijd om het bestaan?

Er is maar weinig fantasie voor nodig om een verhit mannetje van de soort *Homo habilis*³, wiens voorouders zich hadden afgesplitst van stam *Hominini*, die ook uit de chimpansees en bonobo's bestaat, tegen zijn gemeenschap te horen brullen dat hij wil neuken. Natuurlijk brult hij dit dan op een ietwat andere manier dan een verhitte chimpansee of zijn eigen verhitte voorouders van de subtribe *Homininae* dit zouden doen. En er is ook maar weinig fantasie voor nodig om hem een rivaliserend mannetje, dat om dezelfde reden op dezelfde manier brult, te zien aanvallen. Het maakt niet uit of ze allebei alleen medeklinkers of klinkers brullen of een combinatie van beide, een probleem waarover Derrida en Jean-Jacques Rousseau zich druk maken in de laatste bladzijden van *De la grammatologie*. Sommige zaken zijn overduidelijk in dit voorbeeld. Wanneer een zoogdier, dat zich al dan niet bewust is van zijn persoonlijke identiteit, op een dergelijke manier aan het brullen is, ervaart het zichzelf als een gefrustreerde eenheid (als een ego) van lichaam en geest, omdat beide tegelijk worden beheerst door slechts één behoefte, door slechts één ideaal, te paren met een ander exemplaar van zijn soort, meestal een vrouwtje, maar eventueel een ander mannetje, en alle obstakels (rivalen), die de verwezenlijking van dat ideaal verhinderen, uit te schakelen door zijn rivalen te doden of te dwingen zich terug te trekken (= sadisme).

*Zou het hogergenoemde mannelijke exemplaar van de Homininae zijn bronstige ego werkelijk hebben ervaren als alleen maar een betekenaar/teken dat slechts een onbepaald betekende oproept? En zou hij zijn gebrul van zinnelijk verlangen, zijn uiting van zijn verhit ego-bewustzijn, als een loutere interpretatie hebben bestempeld? Zou deze taaluiting van hem zijn mogelijk gemaakt door de *différance*? Of was dat exemplaar door de werking van zijn endocriene klieren, die testosteron in zijn bloedbaan en hersenen injecteerden, eenvoudigweg dermate opgewonden dat hij automatisch begon te brullen dat hij naar paring snakte? Is zijn gebrul (of geloei) van een fundamenteel andere aard dan de taaluiting van *Homo sapiens* die zegt: "Verdomme, ik sta heet, ik wil neuken", ongeacht of hij dit in het Nederlands, Arabisch of Chinees zegt of zich uitdrukt door middel van Chinese karakters of het Arabische of Westerse alfabet?*

³ Noot van de redactie: Carlo's terminologie is aangepast aan de huidige stand van paleontologische kennis (2020).

En de vrouwen? Hadden zij destijds geen zin om te neuken? En hebben ze daar nog steeds geen zin in? Zouden zij de mannen destijds niet hebben verleid, en verleiden zij hen nog steeds *niet terwijl zij zich onderscheiden als een begeerde eenheid van lichaam en geest* (= als een ego), *en onderscheid maken tussen hun kandidaat-minnaars*: "Kijk, stoere kerels, wat een mooie, vruchtbare dame ben ik! Ga maar lekker vechten [= sadisme dat aanzet tot sadisme]. Wie wint [= hiërarchische dichotomie van voorrang van de winnaar op de verliezer] mag mij hebben"? En reken maar dat ze daarna gevreeën hebben in de zon van de aanwezigheid, want anders hadden wij niet bestaan.

En is het niet zo dat telkens als die exemplaren van de Homininae een andere kreet slaakten (die ook uitsluitend uit medeklinkers of klinkers bestond, of uit een combinatie van beide, eventueel aangevuld met de klikmedeklinkers, zoals bijvoorbeeld in de Khoekhoen-taal) om hun familie of stam ervoor te waarschuwen dat zij bedreigd werden, zij de tegenstellingen binnen hun eigen conformistische groep verzoend hebben door te proberen hun groep intact te houden (ongeacht of zij leider of gewoon lid van de stam waren)?

Welk *fundamenteel belang* heeft het dan - nadat het geslacht Homo is geëvolueerd tot de soort Homo sapiens - dat deze Homo sapiens allerlei tekens onwerpt (pictogram, spijkerschrift, Linear-B⁴ en alfabet) en zinnen formuleert in zijn respectievelijke talen om te waarschuwen voor verschillende soorten gevaren en om de gedragsnormen, gedragspatronen en collectieve overtuigingen uit te drukken die noodzakelijk zijn voor het voortbestaan van zijn eigen groep?

Wat er werkelijk toe doet is dat Homo sapiens die pictogrammen/tekens/letters en zinnen altijd heeft gebruikt om zijn agressieve taal uit te drukken die een sadistisch onderscheid maakt tussen hemzelf en "de anderen" (mogelijk de anderen binnen zijn eigen groep), maar die mogelijk de interne verzoening binnen zijn eigen gemeenschap in stand houdt of herstelt door de agressie van deze gemeenschap tegen buitenstaanders te richten. En dat hij ze gebruikt om zijn groep te waarschuwen (terwijl hij onderscheid maakt tussen deze groep en "de anderen" en zo de interne tegenstellingen in zijn groep verzoent), en om de gedragscode van zijn eigen groep te formuleren (= streven naar interne verzoening), en om agressie van of tegen "de anderen" te vermijden tijdens een overleg met hen, zodat men samen met de eigen groep kan overleven. Wat iedereen altijd met elk van die gesproken of geschreven woorden en zinnen wilde bereiken was altijd zowel

⁴ Syllabisch schrift gebruikt voor het schrijven van Myceens Grieks, voor zover bekend de vroegste vorm van Oudgrieks.

onderscheid maken en uitdrukking geven aan het eigen sadisme (o.a. door een schrijfsysteem te gebruiken dat zich onderscheidde van andere schrijfsystemen en daardoor de gebruikers ervan onderscheidde van "barbaren" zonder schrijfsysteem) als de interne tegenstellingen van de eigen groep verzoenen, bijvoorbeeld door het formuleren van mythen (in de traditionele zin van het woord) en religies en ideologieën en filosofieën *die model stonden* voor het gedrag van de eigen groep, en voor de opvattingen van die groep over de noodzaak van agressie, hetzij tegen leden van de eigen groep (door rechtshandhaving), hetzij tegen andere conformistische groepen. Dus ofwel "Gij zult niet doden" (boeddhisme behalve het Japanse Zen, jodendom en christendom), ofwel "Gij zult doden omdat... en totdat..." (Azteken, Inca's, Spartanen, Romeinen, de Middeleeuwse ridderschap, Robin Hood, Machiavelli, Hobbes, Extreem-Nationalisten, Sociaal-Darwinisten, Nazi's, Marxistisch-Leninisten, Moslims, de aanhangers van het staatsjinto, enzovoort).

In een jonger stadium van de ontwikkeling van de mensheid werd de gemeenschappelijke geschiedenis van de eigen conformistische groep vol trots verteld aan de eigen leden en toekomstige generaties door middel van verschillende talen en geschriften, *tenminste zolang de leden van een bepaalde groep geloofden in de waarde van de eigen groep. Vanaf het moment echter dat een staat of beschaving niet meer in zijn eigen waarde geloofde, beschreven de leden zichzelf en hun gemeenschap als "door de goden verlaten" en gedoemd tot vernietiging, maar zochten intussen naarstig en sadistisch een zondebok om hun eigen falen te verklaren.* Zowel de niet-christelijke als de christelijke laat-Romeinse schrijvers deden dit na de inval in Rome door de Visigoten onder Alaric I (410 n.Chr.). De niet-christenen beschuldigden het christendom ervan de catastrofe te hebben veroorzaakt, terwijl de christenen het heidendom van hetzelfde beschuldigden wegens de zwakte van de heidense moraal. Paul Orosius, een christelijke priester en theoloog, geloofde dat de plundering Gods toorn was over een trotse en godslasterlijke stad. Zosimus, een Romeinse heidense historicus, geloofde dat het christendom, door het opgeven van de oude traditionele rituelen, de politieke deugden van het rijk had verzwakt, en dat de slechte beslissingen van de keizerlijke regering, die tot de plundering hadden geleid, te wijten waren aan het gebrek aan zorg van de goden.

Nu onze westerse elite haar geloof in de waarde van de westerse cultuur heeft opgegeven, beschrijft zij deze cultuur sadistisch als demonisch vanwege haar ethnocentrisme en imperialisme. (Alsof andere culturen niet ethnocentrisch en

imperialistisch zijn.) En natuurlijk vervangt die elite nu het bestaande model (= het bestaande westerse conformisme en het daardoor voorgeschreven gedrag) *door haar eigen messianistische modellen met hun utopische pretenties*. In tegenstelling tot haar gehate en verachte voorganger, waartoe die 'elite' zelf behoort (= zelfhaat), gaat zij er steeds van uit dat dit nieuwe model - anders dan het vorige - alle tegenstellingen voor eens en voor altijd zal verzoenen, bijvoorbeeld door voor te schrijven dat mensheid een leven *Jenseits von Gut und Böse* moet leiden door een niet-onderscheidende taal te gebruiken (Derrida).

Moreel onverschillig zijn terwijl je aan anderen leiding geeft. Laat de combinatie van deze twee zaken eens goed op je inwerken. Evenals de gevolgen van dit "*anders-zijn door niet-anders-zijn*" (sic), zoals de linkse elite haar onverschilligheid noemt *om zich te onderscheiden* van de "anderen", de rechtsen, van hen *die "verschillen" omdat zij onderscheid maken*.

Kortom: taal is een wapen dat het meest perfect beantwoordt aan de diepste menselijke behoefte: te overleven in een groep en daarbij op de een of andere manier uit te blinken. Maar tijdens gesprekken met familieleden, gelijkgestemden of bondgenoten (= de interne verzoening van tegengestelden), gebruiken wij onze taal om onderscheid te maken tussen de leden van onze eigen conformistische groep ("wij") en onze persoonlijke identiteit ("ik"), en tussen de sociale identiteit waartoe wij behoren en "de anderen" (= of "zij", de andere conformistische groep en de individuen die daartoe behoren). Taal dient om onze concurrenten (zowel onze individuele concurrenten als degenen die tot onze clan of sociale identiteit behoren) van onszelf te onderscheiden in de strijd om voedsel, seks en status, met het doel die concurrenten te neutraliseren of uit te schakelen, hetzij door ons persoonlijk, hetzij in overleg met onze eigen conformistische groep. *En tegelijkertijd dient de taal om onszelf in onze eigen gemeenschap te onderscheiden, om onder onze geestverwanten uit te blinken, hetzij als de meest conformistische van de hele gemeenschap (= als exponent van de heersende politieke, economische, culturele en morele orde), hetzij als de meest revolutionaire, die het hele establishment met al zijn opvattingen en ideeën op de meest radicale wijze omver wil werpen*. Is dit niet zo, Adorno, Marcuse, Rudy Dutschke, Daniel Cohn-Bendit, Derrida, Paul Goossens en alle overige van de Leuvense SVB?

En dit alles reeds sinds Adam en Eva in Centraal Afrika de voornaamwoorden "ik/mij" en "wij/ons" en "hij/hij" en "zij/hen" uitvonden, of equivalenten van deze voornaamwoorden door de vorm van vervoegde werkwoorden in het enkelvoud en

meervoud te veranderen en vervolgens deze middelen tot differentiatie te gebruiken bij het formuleren van waardeoordelen.

De intense behoefte van alle mensen aan het maken van onderscheid blijkt duidelijk uit hun *scheppingsmythen*. Volgens de Grieken was er aanvankelijk alleen chaos, leegte, het Niets. In deze onleefbare onverschilligheid ontstond een leefbaar onderscheid door de verschijning van de godin Gaia (Moeder Aarde) en de god Uranus (Vader Hemel). Zij verwekten andere goden die nieuwe zaken schiepen die zich van elkaar onderscheidden.

De Noorse mythologie schetst hetzelfde scenario: In het begin was er niets dan een gapende leegte, de oorspronkelijke ruimte.

De scheppingsmythe van de Maori (Nieuw-Zeeland) begint als volgt: "In den beginne was er niets, helemaal niets..."

Het Taoïsme (China) spreekt van een "oerchaos".

Het oude Egypte beschikte over vier scheppingsmythes. De eerste vangt aan met Niets en duisternis, de tweede met een vormloos universum, een oerzee, de derde met de god Ptah die schept door te denken (= differentiatie), en de laatste met de god Khnum die dieren en mensen maakt uit klei op een pottenbakkersschijf (= differentiatie).

De Babylonische scheppingsmythe, *Enuma Elis*, opent als volgt: "Toen de hemel boven nog geen naam had, en de aarde beneden nog geen naam droeg, en de oer-Apsû, die hen verwekte, en de chaos, Tiamat, de moeder van hen beiden, hun wateren met elkaar vermengden, en er geen akker gevormd was, geen moeras te zien was; toen nog geen van de goden in het leven geroepen was."

Dus, in het begin was er alleen het zoute water, Tiamat, en het zoete water, Apsû. Zij vermengden zich en verwekten goden die op hun beurt weer andere goden verwekten. Dan begint echter een reeks moorddadige acties als Apsû zijn eigen kinderen wil doden en Tiamat Ea overhaalt zijn vader te doden (= sadisme van de oergoden en -godinnen).

En tenslotte geloven Han-Chinezen en Hindoes dat schepping en vernietiging zich continu herhalen: de eeuwige herhaling van differentiatie en vernietiging van verschillen, zoals door de antinomistische god Shiva, die zowel schepper als vernietiger is.

Zoals Apollo, Herr Nietzsche.

De Noormannen hadden hun eigen versie van de strijd tussen chaos en orde. In *Völuspá*, het eerste lied van de *Edda* (Klassieke Galerij, nummer 67, De Nederlandsche Boekhandel, Antwerpen, 1952, vertaling Jan de Vries), wordt deze

als volgt beschreven: "In prehistorische tijden was het dat Ymir leefde : Geen zand of zee of zoute golven. Er was geen aarde noch de wijde hemel, alleen de gapende afgrond en gras nergens."

Ymir was de oerreus die vermoord werd door de Æsir, de goden van hemel en oorlog (= sadisme van de oergoden). Uit zijn vlees, beenderen en bloed schiepen de Æsir de wereld en een man en een vrouw (zie Lied 3: *Lied van Wafthrudnir*). De drie noodlotgodinnen (de Norns), dochters van reuzen, komen uit "Jötunheimr". Hun verschijning maakt een einde aan de gouden eeuw van harmonie, vrede en welvaart, want voortaan zijn ook de goden onderworpen aan het noodlot. Er breekt oorlog uit tussen de Vanir (de goden van de vegetatie en de vruchtbaarheid) en de Æsir. Zij verzoenen zich. Een reus herbouwt het verwoeste Walhalla, maar de Æsir weigeren hem de beloofde beloning, Freya, de godin van de schoonheid, de lente en de eeuwige jeugd. Als gevolg daarvan breekt een verwoestende oorlog uit tussen de reuzen en de goden, bijgestaan door de helden die ooit in de strijd zijn gevallen en naar het Walhalla zijn gebracht. Wereld en Walhalla vergaan in het wereldvuur (*Ragnarök*) en overal heerst chaos. Maar dan komen aarde en Walhalla weer tot leven door de terugkeer van de volkomen onschuldige god Baldr (de messias) die terugkeert uit de hel (de onderwereld). Hij ontmoet een paar overlevende Æsir en een nieuwe gouden eeuw breekt aan, ook voor de twee mensen die Ragnarök hebben overleefd.

Kortom, mensen denken in een taal, spreken een taal en schrijven een taal op dezelfde manier als appelbomen appels dragen: Elk van hun producten weerspiegelt de aard en behoeften van zijn schepper. Dit in tegenstelling tot agressieve duiven die met olijftakken in hun snavel geacht worden vrede te symboliseren. Een antinomistisch symbool (of een antinomistische godheid) kan uitsluitend worden uitgevonden door de verbeelding van een antinomistisch wezen. (Het verzinnen van een God in wie alle tegenstellingen zijn verzoend is ook alleen maar mogelijk door de verbeelding van een wezen dat gedreven wordt door een inherente behoefte aan de verzoening van de tegenstellingen, zowel in zichzelf als in de wereld om hem heen).

"In den beginne was het woord", de Logos (Johannes 1,1); "En het woord is vlees geworden en heeft onder ons gewoond" (Johannes 1,14). Welnu, moeder, het woord is inderdaad vlees geworden. Of nauwkeuriger gezegd: Door de evolutie heeft de mens het erfelijk vermogen tot taalverwerving verworven en *is hij logocentrisch geworden om waarheid van leugen te onderscheiden teneinde te kunnen overleven.* Taal is de uitdrukking van het meest wezenlijke van de mens, de

zuiverste uitdrukking van zijn antinomistische, moordzuchtige essentie, die enerzijds verlangt naar het maken van onderscheid en het zich onderscheiden in zijn eigen gemeenschap, en die anderzijds gedreven wordt door de kuddementaliteit die wordt ingegeven door zijn behoefte aan conformisme en de verzoening van de tegenstellingen.

1.4. Elke taal onderscheidt; vandaar de juistheid van Sallustius' "*Idem velle atque idem nolle...*"

Onder 1.1. Ik heb een aantal onderscheidingen opgesomd die voortdurend worden gemaakt, maar zoals ik al zei, zijn deze allemaal oppervlakkig. De kern van de zaak is deze: Iedereen, overal ter wereld, in elke leeftijdsgroep en binnen elke etnische groep of cultuur, maakt onderscheid in en door middel van zijn taal. Dit is de erfelijke natuur van de Homo sapiens, en is, samen met zijn behoefte om alle tegenstellingen met elkaar te verzoenen, zijn meest fundamentele behoefte. Telkens wanneer iemand denkt, spreekt en schrijft, maakt hij onderscheid: Hij onderscheidt het ene motief van het andere, het ene begrip van het andere, de ene betekenis van de andere en de ene emotie van de andere, de ene waarde van de andere, het ene individu van de andere en de ene groep van de andere. Zo werkt taal, dat is haar essentie.

Indien taal geen onderscheid zou maken, zou zij zinloos zijn. Absurd. (Van het Latijnse *absurdus*, dat "uit de toon vallen" betekent, vandaar "irrationeel"; verwant met *surdus* "doof, dof"). Dan zou de taal immers tegelijkertijd alles en iedereen benoemen en dus niet iets en dus niets (= het resultaat van Derrida's semiotiek). Onderscheid maken is dus het doel en de essentie van elke taal die inhoud heeft. Taal benoemt voortdurend verschillen en velt waardeoordelen over de spreker/schrijver zelf en over anderen, waardoor bestaande tegenstellingen worden bevestigd of nieuwe worden gecreëerd. Met andere woorden, taal polariseert. Elke taal doet dit, ik ken geen andere. *Het is dus niet zo dat alleen marxisten, nazi's, christenen, moslims, atheïsten, macho's, feministen, homo's, transseksuelen en hetero's polariseren door de eigen groep positief te noemen en de ander impliciet of expliciet als negatief en dus minderwaardig weg te zetten (= door een hiërarchische dichotomie te creëren)*. Iedereen polariseert op het moment dat hij betekenisvolle klanken produceert en bladzijden met zinvolle *zinnen* vult (via Oudfrans van het Latijnse *sententia* "mening", van *sentire* "voelen, van mening zijn").

Omdat ieder normaal mens een taal gebruikt, is ieder normaal mens een onderscheidend wezen, een polariserend wezen en - om consequent te blijven - een wezen dat anderen discrimineert terwijl het een leven leidt, ofwel *Diesseits* ofwel *Jenseits von Gut und Böse*. Dus eigenlijk altijd *Diesseits* gezien het hiërarchische onderscheid dat dit wezen voortdurend maakt tussen de respectieve waarden van

personen en zaken. Dit geldt zowel voor Rechts als voor Links, Dit laatste bedient zich van de universele generalisaties (die volgens Adorno slechts mythen of fetisjen zijn) "de vervreemde bezittende klasse" of "het establishment" of "de macht", "de have-nots", "de machtelozen" en "de loonslaven", en van "de elite" die voor hen opkomt, namelijk "de Partij" en/of "de linkse intellectuelen".

Wat betekent het om "het met iemand eens te zijn"? Dat betekent dat je het met iemand eens bent op grond van jouw onmiddellijke vertaling van zijn/haar gevoelens, behoeften en daden (door ze te benoemen en/of te waarderen) die jij (mogelijk intuïtief) als goed of fout beschouwt, en op grond van zijn/haar onmiddellijke vertaling van jouw gevoelens, behoeften en daden die hij/zij als goed of fout beschouwt.⁵

Zo iemand is je vriend.

En wie het op basis van zijn intuïties en vertalingen niet met je eens is, is je vijand. Of je dat nu leuk vindt of niet en of je dat nu wilt toegeven of niet. Hij is jouw vijand die jouw sociaal-economische status en vertaalde morele en andere zekerheden bedreigt, zelfs wanneer jij die zekerheden "onbeslisbaar" noemt, of "voorlopige waarheden", of "interpretaties", zoals de linkse mode vereist. *Vandaar de juistheid van Sallustius' uitspraak "Hetzelfde willen en hetzelfde verwerpen, daaruit bestaat tenslotte de ware vriendschap".* Maar elke groep die beweert dat haar leden hetzelfde willen, onderscheidt zich ipso facto van en verzet zich ipso facto tegen elke andere groep waarvan de leden iets anders nastreven.

⁵ Er bestaat een tweede interpretatiefase waarin een persoon beslist of zijn oordeel over het waargenomen/genoemde/gewaardeerde *waar is of niet*, waarin hij intuïtief of expliciet beslist of hij zich al dan niet vergist heeft in zijn oordeel over de andere persoon en/of zichzelf. Hij kan deze vergissing tegenover zichzelf of anderen toegeven, of niet. Hij kan ofwel zichzelf de schuld geven, ofwel, zoals gebruikelijk, de anderen (= sadisme). Hij kan zijn vergissing verdoezelen door een aantal interpretatieve leugens en uitvluchten te verzinnen die de vergissing rechtvaardigen of bagatelliseren, enzovoort.

1.5. Bijgevolg zijn alle waarde-oordelen manicheïstisch van aard (= moreel dualistisch)

In het algemeen, wie zijn de goeden en wie zijn de slechten voor elke groep waarvan de leden min of meer hetzelfde willen? Mijn eigen groep is altijd de goede en de andere is altijd slecht, inferieur, onwetend, dwaas, achterlijk, koppig, egoïstisch, bevooroordeeld, kettters, dwalend, onderscheid makend, enzovoort. Laat dit voor eens en voor altijd tot u doordringen: *Of je nu links of rechts bent, elke keer dat je een van de bovenstaande kwalificaties gebruikt, zij het slechts in gedachten, discrimineer en stigmatiseer je anderen en sluit je hen uit.*

Anders gezegd, elk waardeoordeel is manicheïstisch van aard omdat alle mensen, inclusief de marxisten van alle gezindten, manicheïsten zijn vanwege hun in moreel opzicht onderscheidende perceptie van zichzelf en anderen. Zonder die perceptie zouden ze nooit in staat zijn geweest om een moreel onderscheidend waardeoordeel te vellen door middel van een manicheïstische taal. Ook Derrida velt een dergelijk waardeoordeel door het westerse denken te beschuldigen van ethnocentrisme, logocentrisme en imperialisme. Appelboom - appel.

En begin nu niet te zeuren door hiertegen het zogenaamd genuanceerde, maar in feite triviale bezwaar in te brengen dat je de tak van een perenboom op een appelboom kunt enten. Met andere woorden, dat je net als een soort God de Vader in staat bent om een nieuwe, semi-Manicheïstische mens te scheppen zonder te wachten op de resultaten van een langzame evolutie. Het is inderdaad mogelijk om een appelboom te "vervolmaken" door hem te enten, maar ook daarna krijg je nog steeds een vrucht die gedeeltelijk op een appel lijkt en gedeeltelijk naar een appel smaakt, en wat is dan je winst? De mogelijkheid dat de nieuwe vrucht minder manicheïsme bevat of niet alleen maar manicheïsme? Dat valt nog te bezien, want de boom blijft wat hij is, een appelboom, die, gezien zijn genetische eigenschappen, normaal alleen maar appels voortbrengt. En zolang er zuivere en onvervalste appels aan de takken hangen, die eruit zien en smaken als zuivere en onvervalste appels, heb je te maken met een zuivere en onvervalste appelboom. *En zolang er zuivere en onvervalste sadistische uitspraken uit de mond en pen en toetsenborden van de mensen komen, heb je te maken met zuivere en onvervalste sadistische personen.*

Biologische evolutie is enkel mogelijk wanneer erfelijke eigenschappen inherent zijn aan de soort. Verbeterde kweek door fokken en selectie is dus uitsluitend mogelijk wanneer de wezens die je probeert te verbeteren erfelijke eigenschappen bezitten. Gezien het succes van veredeling en selectie van planten en dieren, is de aanwezigheid van deze eigenschappen in hen een zekerheid en is het ook zeker dat deze eigenschappen kunnen worden gemodificeerd. Alle levende wezens, ook de mens, zijn drager van erfelijke eigenschappen. Deze zijn de natuur van die wezens. Om hun natuur te veranderen, moet men dus hun erfelijke eigenschappen veranderen. Voor de mensheid betekent dit het creëren van *Brave New World*. Bepaalde ingrepen in de menselijke natuur werden reeds uitgevoerd door de Nazi's: Eugenetica, waarbij de fysiek en mentaal meest geschikte mannen werden gekruist met de fysiek en mentaal meest geschikte vrouwen, en de als inferieur bestempelde mensen werden gesteriliseerd of vernietigd. *Wie niet een van deze sadistische, door machtswellust ontworpen paden wil volgen, moet wachten op de effecten van een langzame evolutie.* Het heeft geen zin te hopen op een onverwachte mutatie die al het sadisme van één of enkele mensen in één klap zal doen verdwijnen, omdat deze mutanten niet langer in staat zullen zijn een onderscheid makende taal te hanteren. En zeer zeker zullen zij niet langer in staat zijn om een taal te hanteren die sadistische oordelen velt over zichzelf en hun niet gemuteerde sadistische medemensen. Zij zullen door hun mutatie letterlijk van elke spraak verstoken zijn. *Dit is een bezwaar dat kan worden ingebracht tegen iedere "volmaakt goede messias" en zijn leer, en tegen iedere persoonlijkheidscultus.* Immers, zonder het bestaan van een volmaakt goede, zwijgende en apathische mutant, kan er geen sprake zijn van het bestaan een volmaakt goede, zwijgende en apathische *messias*.

§ 2. Tegenstrijdigheden en antinomieën die inherent zijn aan het relativisme

2.1. "Universele twijfel" en "moreel relativisme" zijn contradicties in adjecto

Al wat ik tot nu toe heb gezegd over discriminatie en sadisme geldt onverkort voor elke groep die zich manifesteert als de fundamentele voorstander van universele twijfel en, op grond daarvan, als de groep die zich onthoudt van elk objectivistisch moreel oordeel (elk moreel oordeel dat als universeel geldig is geformuleerd). Deze groep keert zich onvermijdelijk tegen iedereen die de zin en de waarde van de universele twijfel in twijfel trekt (= tegen alle obstakels die haar ideaal in de weg staan), en transformeert daarmee haar universele twijfel in de universele verabsolutering van de juistheid van haar eigen beweringen. Terwijl haar leden naar hun eigen oordeel een *Jenseits von Gut und Böse* standpunt innemen, veroordelen zij iedereen die vanuit een bepaald objectivisme een moreel oordeel velt als achterlijk, dweperig en rechts, en vellen zodoende een absoluut waardeoordeel in plaats van het relatieve en subjectieve dat volgens hen het enige goede en juiste is. Natuurlijk, waarom niet? Je hebt nu eenmaal uilen in alle soorten en maten, ongeacht het talent waarmee ze hun domheid tentoonspreiden, inclusief het soort dat "Hallelujah" schreeuwt als ze te horen krijgen dat ze zichzelf tegenspreken: "Zie je wel! Ik zei toch dat alles tegengesproken kan worden." Je hebt inderdaad één ding gezegd, mijn beste, dat je jezelf hebt tegengesproken. Knap, hoor! Gefeliciteerd.

Maar inderdaad, elke persoon kan elke uitspraak tegenspreken. *Maar die mogelijkheid maakt niet automatisch elke ontkening tot een zinvolle uitspraak, laat staan tot een tolerante boodschap of een boodschap van iemand die zich positief inleeft in iemand anders.* Zeggen dat een bepaalde handeling mogelijk is, geeft aan dat de mogelijkheid bestaat om te kiezen tussen twee tegengestelde handelingen: bevestigen en ontkennen (ontkennen = tegenspreken). Mensen kunnen kiezen omdat zij een vrije wil hebben, ongeacht hoezeer zij geneigd zijn vanuit een bepaalde behoefte voor een van de alternatieven te kiezen. *Zonder behoefte, geen keuze.* Welke behoefte, beste relativisten, zet u ertoe aan elke bewering systematisch tegen te spreken? De behoefte aan bescheidenheid? Een

bescheidenheid die *extra glans en nadruk* krijgt door uw bewering dat u gelijkwaardig bent aan degene die u tegenspreekt? De behoefte aan tolerantie misschien, of die aan positieve empathie?

Een paar voorbeelden.

Je beste vriend lijdt aan dodelijke dysenterie en zegt tegen je: "Ik ga dood." Jij antwoordt: "Sorry, mijn vriend. Elke uitspraak kan worden tegengesproken. Jij gaat niet dood. Je hebt alleen maar last van een ekster oog. Maar je kunt dit nu op jouw beurt ontkennen."

Heeft een dergelijke ontkenning, onder deze omstandigheden geuit, enige zin? Is ze tolerant? Is ze positief empathisch?

Een ander voorbeeld. Je beste vriend is homoseksueel en je ziet hem klaarkomen terwijl hij seks heeft met een andere man. De context en seksuele geaardheid van de getuige worden aan je verbeelding overgelaten. Je vriend zegt met een verheerlijkt gezicht: "Wow, dat was geweldig!" Jij antwoordt: "Hou jezelf niet voor de gek, kerel, je voelde je vreselijk. Trouwens, je bent geen homo zoals je beweert. Elke bewering kan immers worden tegengesproken, en voor wat betreft de waarheid ervan, is die tegenspraak volkomen gelijkwaardig aan jouw bewering. En bovendien, je kunt er niet van genieten hebben omdat "jij" als zodanig niet bestaat, want jij bent "het Het"."

Heeft deze ontkenning van jou enige zin binnen de beschreven context? Is ze tolerant? Is ze positief empathisch?

Een laatste voorbeeld. Een vrouw wordt verkracht door een man met een surplus aan Thanatos ten gevolge van... (Vul maar iets in.)

"Help!"

"Maar schat, je hebt helemaal geen hulp nodig; je wordt al geholpen. Maar je kunt dit ontkennen, hoor. Maar ik hoef met die ontkenning geen rekening te houden, want die ontkenning is wat haar waarheidsgehalte betreft gelijkwaardig aan mijn ontkenning. En wie moet hier geholpen worden? Je bent tenslotte alleen maar "het Het"."

Heeft deze ontkenning van jou enige zin binnen de beschreven context? Is ze tolerant of positief empathisch?

Door jouw ontkenning discrimineer je de persoon die om hulp roept niet: Je maakt geen onderscheid tussen het waarheidsgehalte van wat door die persoon wordt beweerd en wat door jezelf wordt beweerd. *Je laat alleen maar zien dat je totaal onverschillig staat tegenover het waarheidsgehalte van wat de persoon in nood je toeroept, en tegenover de feitelijkheid van wat er gebeurt, alsook tegenover de emoties en behoeften van degene die verkracht wordt.* Het tentoonspreiden van

onverschilligheid in woord en daad is *een keuze* die wordt gemaakt vanuit een bepaalde behoefte. Welke? Dat weten jullie lezers inmiddels donders goed, maar houdt niettemin rekening met de inhoud van de paragrafen 2, 3, 6 en 13.

Tegenstellingen zijn alleen vruchtbaar indien ze worden weggewerkt. Door fundamentele tegenstellingen te dulden duldt men een intellectuele inertie die elke vooruitgang in wetenschap en denken onmogelijk maakt, en elk consequent handelen gebaseerd op de rede onmogelijk maakt. *De fraaiste paradox is dus deze: Zonder het sadisme dat inherent is aan elke criticus en kritiek, is elke rationaliteit onmogelijk.*

Daarom zou genetische modificatie die alle sadisme uit het menselijk genoom zou verwijderen, een ramp zijn. De op deze wijze gemodificeerde mensheid zou onmogelijk kunnen overleven, tenzij zij zou worden onderworpen aan een dictatuur van sadistische, niet-gemodificeerde manipulators (*Brave New World*).

Mijn hierboven geformuleerde paradox betekent niet dat het onmogelijk is om wetenschappelijke kennis te verwerven uit pure belangstelling (= om de eigen Eros te bevredigen). In dat geval gaat men aan de slag met wat voorhanden is zonder het te bekritisieren: Men neemt reeds bestaande kennis over om de eigen kennis eraan aan te passen of erdoor te vervangen (= men sluit zich aan bij een bepaald conformisme). Het punt is echter dat men geen nieuwe theorie kan ontwerpen zonder andere theorieën als onjuist of onvolledig te beschouwen en ze publiekelijk als zodanig te beoordelen, en dat niemand in staat is zijn eigen wetenschappelijke kennis als argument in een debat te gebruiken zonder tegen de opvattingen van anderen in te gaan, hetzij uit bekrompenheid (= uit sadisme), hetzij door op te merken "Ik heb meer gelijk dan jij" of "Mijn opvattingen over deze zaak zijn juister (= meer waard) dan de jouwe". Beide uitspraken verlagen met opzet de status van degene van wie men de theorieën bekritiseert (= sadisme). In de geschiedenis van de wetenschap zijn er talloze gevallen bekend van geleerden die de juistheid van elkaars opvattingen bleven betwisten. In de context van dit essay verwijs ik naar de strijd tussen Fromm en Marcuse binnen de Frankfurter Schule over de vraag of de Freudiaanse Thanatos al dan niet tot de menselijke natuur behoort.

Degenen die ik betrapt heb op het formuleren van tegenstellingen en antinomieën zullen nu ongetwijfeld beweren dat ik voortdurend een nog fundamenteelere antinomie hanteer dan die van hen, namelijk die van de universele behoefte aan zowel het maken van onderscheid als de verzoening van de tegenstellingen.

Dit is een juiste opmerking.

Zonder de fundamentele antinomie die ik aanwijs, is het onmogelijk het bestaan te verklaren van de antinomieën die inherent zijn aan elk van de verzoenende oplossingen waaraan de mensheid een onlesbare dorst blijkt te hebben, een dorst die zij tracht te lessen met de wijsheden van hun sjamanen, zieners, denkers, messiassen en profeten en met hun mythen, riten, symbolen, mystiek, godsdiensten en filosofieën, met inbegrip van die van het moreel relativisme en/of het scepticisme.

Het is dus een van deze twee: Of men houdt vast aan de antinomieën van de voorlopige oplossingen van het verleden en het heden en blijft daarin steken, of men aanvaardt de fundamentele antinomie van de menselijke natuur. *Deze laatste keuze is de meest redelijke, omdat een wezen dat overal en altijd antinomistische oplossingen bedenkt en uitwerkt, dit alleen maar kan doen omdat het daartoe wordt aangezet door inherente antinomistische behoeften en gevoelens: Appelboom- appel.*

In plaats van voortdurend te streven naar universele verzoening, terwijl men altijd verplicht is dat doel uit te drukken in een taal die verschillen benadrukt (= antinomie), zou men er beter aan doen eerst een antwoord te geven op de volgende vraag: Stel dat ik ongelijk heb, vanwaar komt de hardnekkige gehechtheid van de mensheid aan een bepaald conformisme (gebaseerd op mythen of religies, of op een principieel conservatisme, of op een evolutionaire of revolutionaire ideologie), tezamen met hun al even hardnekkige behoefte om verschillen en tegenstellingen te formuleren tussen de eigen conformistische groep en andere conformistische groepen, en tussen de orthodoxe leden van de eigen conformistische groep en de dissidenten die zich verzetten tegen de officiële lijn, bijvoorbeeld de tegenstellingen tussen Stalin en Trotski en tussen Marcuse en Fromm?

Deze behoefte aan conformisme en het scheppen van tegenstellingen is niet slechts het gevolg van het kapitalisme en het christendom. Trotski en Stalin voerden een machtsstrijd binnen het socialistische productiesysteem in de USSR, dat op grond van de marxistisch-leninistische leer pacifistisch en eensgezind had moeten zijn, juist omdat het atheïstisch en communistisch was. Stalin liet Trotski uiteindelijk liquideren door een moordenaar die was ingehuurd door de Komintern en Trotski's aanhangers verdwenen in vernietigingskampen. Over sadisme gesproken.

Bovendien was Chroesjtsjov de initiator van de destalinisering van de USSR (=Chroesjtsjov's Dooi). In datzelfde stalinistische socialistische productiesysteem klaagde hij oedipaal zijn geestelijke vader aan die hem in de partijleiding had

opgenomen. Hij schilderde zijn ex-baas af als een volmaakte demon in "De Geheime Toespraak" op het 20e Congres van de Communistische Partij, 1956. Communistisch China heeft zeven jaar geleden (1960) openlijk gebroken met de USSR, terwijl zowel Mao als Chroesjtsjov aan de macht waren in deze socialistische, atheïstische en materialistische productiesystemen. Is dit niet de zoveelste vadermoord, ondanks hun gemeenschappelijk socialisme, atheïsme en materialisme? Of is het dit keer een herhaling van de mythe van Kaïn en Abel? Mijn dialectische verbeelding ziet nu een Chinese boer, Abel/Mao, die aangevallen wordt door zijn broer, de Sovjet-herder Kaïn/Kroesjtsjov, omdat beiden verwickeld zijn in de strijd om de zegen van de Opperste Patriarch, God de Vader Karl Marx, terwijl beide zoons aan hem hun eigen versie aanbieden van het enige echte model van de proletarische revolutie en de klasseloze maatschappij.

Je ziet waartoe men in staat is wanneer men "alle macht aan de verbeelding" geeft, wat een overvloed aan mythische archetypen men dan kan ontdekken in de overtuigingen en praktijken van de moderne mens, ongeacht of deze leeft in een "patricentrisch-acquisitieve" kapitalistische maatschappij of in een communistisch systeem waarin verondersteld wordt dat alle tegenstellingen met elkaar verzoend zijn en de oorzaak van elke vorm van onderdrukking, het privé-bezit van de produktiemiddelen, is verdwenen. *In werkelijkheid blijkt de praktijk van elke communistische partij minstens even "patricentrisch-acquisitief" te zijn als die van de kapitalistische bourgeoisie en blijken oedipale vadermoorden in communistische partijen schering en inslag te zijn.*

Ik hoop, moeder, dat je na dit alles eindelijk inziet dat fantasieën over de goedheid van de mens in zijn natuurlijke staat (Rousseau, Nietzsche, Derrida) en Freudiaanse mythen over de moord op oervaders en over ego's en superego's (Frankfurter Schule en de Structuralisten) niet volstaan om het menselijk gedrag te verklaren. Deze denkbeelden vormen een rookgordijn. Zij lossen geen problemen op, maar verhullen ieders kijk op de antinomistische menselijke natuur, behalve wanneer de mensen bereid zijn om deze antinomistische menselijke natuur op te merken in het voelen, denken en handelen van alle mythische personages.

"Maar waarom houden de ontmaskeraars van de mythen, waarmee de bezittende klasse haar macht tracht te handhaven, zo fanatiek vast aan de mythe van de natuurlijke goedheid van de mens?"

Maar moeder toch! Indien zij niet in die mythe zouden geloven en er tegelijkertijd niet van uit zouden gaan dat de natuurlijke goedheid van de mens reeds grotendeels

in henzelf is gerealiseerd - de splinter in je oog is het beste vergrootglas - op welke gronden zouden zij dan nog kunnen volhouden dat zij, en zij alleen, het recht en de plicht hebben om sadistische kritiek te uiten en anderen te elimineren? Men kan dat recht en die plicht toch alleen maar aan zichzelf toekennen wanneer men de polariserende illusie koestert dat men zelf volmaakt goed is, mogelijk ten gevolge van een biologische mutatie, en dat men daarom de enige is die een volmaakt goede zaak nastreeft, "het grotere goed", de universele verzoening van alle tegenstellingen, het aards paradijs van soortwezens die volmaakt gelijk en goed zijn van nature. Het moet een bijzonder goed gevoel geven jezelf als volmaakt goed en intelligent te beschouwen en te denken dat je het volste recht en de plicht hebt om je tegenstanders voortdurend af te schilderen als ongeneeslijk dom of corrupt. Maar men zou zich dat fantastische gevoel, dat onbeperkte sadistische genot, beroven indien men de mythe zou ontmythologiseren waarop al de eigen pretenties zijn gebaseerd: de mythe van het beeld dat men heeft van zichzelf.⁶

De behoefte om van elkaar te verschillen en de eigen waarheid te doen zegevieren over die van anderen heeft niets te maken met cultuur, etniciteit, privé-eigendom, klasse, nationaliteit, huidskleur, atheïsme, christendom, confucianisme, islam, geslacht en seksuele geaardheid, en heeft daar ook nooit iets mee te maken gehad. "Met wat dan wel?"

Met de inherente behoefte van de mens om zich te onderscheiden en onderscheid te maken en om al die verschillen te vertalen en aan anderen kenbaar te maken, met name in de vorm van impliciete of expliciete waardeoordelen over de eigen persoonlijke en sociale identiteit en die van anderen. Waarom anders hebben allerlei mythen en rituelen over de hele wereld geleid tot het ontstaan en in stand houden van samenlevingen die radicaal verschilden in praktijken en overtuigingen *lang voordat het kapitalisme als systeem was ontstaan en lang voordat het jodendom en het christendom waren ontstaan?*

Eeuwenlang voordat het christendom en het kapitalisme in Mexico hun intrede deden, offerden de Indiaanse Maya's kinderen aan hun goden en deden de Indiaanse Azteken hetzelfde met hun Indiaanse rivalen. Slachten is eigenlijk een passender term voor de Azteekse rituele activiteit. Door welke behoeften werden die volkeren gedreven? Waarom kozen de Indiaanse polytheïsten van Tlaxcala ervoor om samen met de blanke, monotheïstische Spanjaard Cortés Tenochtitlan

⁶ Dezelfde vorm van narcisme is een persoonlijkheidseigenschap van alle fanatieke gelovigen (ongeacht waarin zij geloven). Men zou deze vorm daarom religieus geïnspireerd narcisme kunnen noemen.

aan te vallen, in plaats van als voedsel te blijven dienen voor het sadisme van de Azteken? Het dagelijkse mensenoffer in het religieuze centrum van Tenochtitlan (de *Teocalli*) was een religieuze plicht die de Azteken werd opgelegd door hun scheppingsmythe die in hun metropool op een zeer conformistische wijze werd beleden. De Tlaxcalanen vochten voor hun bestaan terwijl zij hun rivalen bestreden die hun eigen strijd om het bestaan ideologisch motiveerden met hun scheppingsmythe. Het rituele mensenoffer was een herhaling van de zelfopoffering van de god Huitzilopochtli, die *vrijwillig* in het vuur sprong om als de levengevende zon te verrijzen (= *de vrije wil van de oergoden*). Herhaling van dit goddelijk voorbeeld door het brengen van mensenoffers was noodzakelijk om de dagelijkse verrijzenis van de zonnegod te verzekeren, en zo het leven van zijn aanbidders, de Azteken, te waarborgen. Wat kon voor dezen gunstiger zijn dan het bestaan van tegenstanders? Zij sloegen twee vliegen in één klap: Zij offerden op sadistische wijze hun tegenstanders aan de goden, terwijl zij tegelijkertijd hun macht uitbreidden en hun totalitair conformisme, hun interne verzoening van de tegenstellingen, in stand hielden.⁷

In de Oudheid waren veldslagen en oorlogen tussen de Griekse *poleis* aan de orde van de dag, en eveneens tussen Grieken en Perzen na de Atheense militaire steun

⁷ Gezien de preoccupatie van de Frankfurter Schule met het libido, het doodsinstinct en de verzoening van tegengestelden, neem ik aan dat volgens hen alle egoïsme en altruïsme, en de Freudiaanse Eros en Thanatos, alleen met elkaar kunnen worden verzoend wanneer alle betrokkenen plezier beleven aan hun seksuele activiteiten, maar ook dat zij geloven dat de militaire en administratieve leider van de Azteken, de keizer, de *Huey Tlatoani* Ahuizotl en zijn assistenten, de hoogwaardigheidsbekleders, eenzelfde verzoening tot stand brachten in en tussen alle Azteekse feestvierders in 1487 [VII *Acatl* volgens de Azteekse kalender], toen zij tijdens de 4-daagse inwijding van de tempel van Huitzilopochtli en Tlaloc [god van de regen en de vegetatie] non-stop het kloppende hart uit de borst sneden van elk van de duizenden gevangenen op het bovenste platform van de gloednieuwe, hagelwitte en volledig versierde tempelpiramide. Hoewel dit niet de interpretatie was van de onderworpen stadstaten die verplicht waren "Bloemenoorlogen" uit te vechten met de Azteken, welke natuurlijk altijd eindigden in een overwinning voor de Azteken, zodat dezen het recht hadden om hun verslagen tegenstanders aan de goden te offeren. Op één na kwamen alle leiders van de andere stadstaten pas naar Tenochtitlan om bovengenoemd grandioos "feest" bij te wonen na een duidelijke en *ondubbelzinnige* bedreiging. (Dr. R. van Zantwijk, *Handel en Wandel van de Azteken*, Van Gorcum Assen, Amsterdam, 1977, blz. 185-189). Deze eminente kenner van de Azteekse samenleving schrijft: "De vier [grote] tempels dropen van het bloed, en Tezozomoc [een Azteekse historicus] schrijft dat de elf calpulli tempels [calpulli = wijk] van de eerder genoemde vijftien [...] ook bedekt waren met het bloed van de offers." Volgens van Zantwijk wijdde Tezozomoc 40 bladzijden aan dit feest, meer dan aan enig ander thema, waaruit blijkt hoeveel belang de Azteken hechtten aan dit bijzondere "feest". (Staf Van der Auwera, 1999.)

aan de Ionische steden na hun opstand tegen Darius I (500 v.C.) en na de aanval van de Perzen op Athene (Marathon, 490 v.C.). Later, in 480 v. Chr., sneuvelden de Spartanen in Thermopylae, weet je nog, moeder?

En weet je nog waar de term *barbaroi* vandaan komt en wat de oude Grieken (Hellenen) ermee bedoelden, ongeacht of zij voorstanders waren van privé-eigendom of niet? De Spartaanse *homoioi* (= "de gelijken") deden enthousiast mee aan het maken van dit culturele onderscheid. Alle Hellenen constateerden verschillen, vertaalden die in onderscheid makende termen en formuleerden zo een grondig onderscheid tussen Hellenen en niet-Hellenen.

Ook de Romeinen, Japanners en Chinezen maakten dit onderscheid tussen het beschavingsniveau van henzelf en dat van hun burens. Deze werden als inferieur beschouwd en dus verbaal als inferieur aangeduid. Het woord "*Berber*" is afgeleid van het Latijnse woord *barbarus*. Vandaar de West-Europese term Barbarië voor Marokko, Algerije, Tunesië en Libië van de 16e tot de 19e eeuw. Maar de Berbers beschouwden ook anderen als barbaren. De naam Ghana is waarschijnlijk afgeleid van het Berberse woord *agnaw* (dat gek, onbegrepen, vreemdeling betekent).⁸

Dit is het universele scenario. Het is waarneembaar en verifieerbaar voor iedereen die goed om zich heen kijkt en aandachtig luistert tijdens gesprekken of toespraken, en voor iedereen die de geschiedenis heeft bestudeerd zonder zijn perceptie te laten vertroebelen door een a priori behoefte aan de absolute gelijkwaardigheid van alle culturen en de volmaakte verzoening van de tegenstellingen.

Daarom herhaal ik nu mijn vragen aan Adorno en Horkheimer en aan alle structuralisten, Derrideanen en andere subjectivisten en relativisten. *Vanwaar komt de alomtegenwoordige behoefte aan tegenspraak, aan het waarnemen en benoemen van tegenstellingen en aan agressie tegen hen die zich manifesteren als andersdenkenden met een andere perceptie van waarden? Vanwaar komt deze behoefte in alle tijden en in alle beschavingen en staten en regio's en economische systemen, en bij alle huidskleuren, en in alle godsdiensten en levensbeschouwingen en partijen en sekten en geslachten en seksuele geaardheden? Welke is de bron van deze behoefte wanneer het bestaan van tegenstellingen niet het gevolg blijkt te zijn van het bestaan van privé-eigendom, kapitalisme en christendom? Zijn deze alomtegenwoordige behoeften dan geen*

⁸ *Ghana* betekent "*Krijgshoer*" in de Soninke-taal en toont zonneklaar de serene, natuurlijke goedheid aan van de koninkrijken en rijken op het Ghanese grondgebied vóór de komst van de Islam en de Christelijke Portugezen.

kenmerk van de menselijke natuur?

En wanneer die behoefte om verschillen te onderscheiden en te formuleren en sadistische waardeoordelen uit te spreken en geweld te gebruiken tegen tegenstanders die als anders en op grond daarvan als slecht of minderwaardig of levensbedreigend worden beoordeeld, aantoonbaar eigen is aan de mens, in hoeverre klopt dan de bewering dat diezelfde mens kan worden "vervolmaakt" tot een autonoom soortwezen waarin alle tegenstellingen met elkaar zijn verzoend? *Heeft het streven naar dit ideaal dan nog zin?*

Jullie filosofen van de Frankfurter Schule gebruiken toch ook jullie eigen jargon? Jullie uiten je toch ook in allerlei denigrerende en sadistische oordelen over jullie tegenstanders?⁹

Jullie Derrideanen beschuldigen (= sadisme) andersdenkenden toch ook voortdurend? Jullie beschuldigen immers de hele westerse beschaving van objectivisme, etnocentrisme en imperialisme, of niet soms? In uw ogen is dit natuurlijk volkomen terecht. Maar de Azteken waren ook volledig overtuigd van hun gelijk toen ze streden tegen de Tlaxcalanen. En de Tlaxcalanen dachten ook dat ze volkomen gelijk hadden toen ze de Azteken bevochten. En de monsterlijke Spanjaarden dachten ook dat ze volkomen gelijk hadden toen ze de monsterlijke Azteken afslachtten op grond van hun christelijke normen. Iedereen denkt altijd dat hij volkomen gelijk heeft wanneer hij zijn tegenstander(s) verslaat in een discussie, op wat voor toon dan ook en over welk onderwerp dan ook. Het maakt niet uit of deze discussie plaatsvindt in een vergadering van een primitieve stam in het Amazone regenwoud, of in de achterkamertjes van Brussel, of in het Politburo van de Chinese Communistische Partij. De tegenstander verdient het immers altijd om op zijn plaats te worden gezet, nietwaar? Misschien alleen maar uit wrok of wraak van je eigen kant, maar hij verdient het alleszins, nietwaar?

⁹ Ondanks hun officiële unanieme afkeer van elk dogmatisme, werd Erich Fromm door de Frankfurter Schule als revisionist (van Freuds mensbeeld) uit hun kring geweerd omdat hij de kritische theorie niet "correct" hanteerde. Fromm trachtte *een positieve antropologie* te formuleren, wat een gruwel was voor de anderen, behalve voor Marcuse. Ook verwierp Fromm Freud's opvatting dat het libido een van de meest fundamentele menselijke instincten was. En tenslotte was Fromm een gruwel voor zowel Marcuse als de anderen omdat hij het fundamentele instinct van de mens beperkte tot Eros, zodat het Freudiaanse Thanatos (dat door de anderen noodzakelijk werd geacht om een gewelddadige revolutie te bewerkstelligen) niet langer voorhanden was. (Martin Jay, *O.C.*, p. 99-100). Het was Adorno die als eerste openlijk de aanval op Fromm inzette (Martin Jay, *O.C.*, p. 103-104). Bovendien heeft Adorno passages uit het werk van Walter Benjamin gecensureerd (Martin Jay, *O.C.*, p. 205-206). En uiteraard voerde hij al deze acties uit uitsluitend om "het grotere goed" te verwezenlijken. (Staf Van der Auwera, 1999.)

2.2. Het sofisme van Protagoras

2.2.1. "De mens is de maat van alle dingen"/"alles is relatief"/"alles is interpretatie"

De sofist Protagoras, de relativist wiens epistemologie door Socrates werd bestreden omdat hij de sadistische gevolgen van een dergelijk relativisme doorzag en beseftte dat dit de maatschappij zou doen desintegreren, predikte het adagium dat de mens de maat is van alle dingen: Alle kennis is relatief, want de werkelijkheid die door de waarnemer wordt waargenomen, wordt volledig ingevuld door de waarnemer zelf. Hij vult die in met zijn eigen interpretatie van wat waar en onwaar is en van wat moreel goed en fout is: Alles is relatief. De werkelijkheid hangt dus uitsluitend af van de persoon die haar interpreteert, terwijl die interpretatie bepaald wordt door de tijd waarin die persoon leeft en de plaats waar hij zich bevindt. Waarheid en goedheid zijn dus alleen geldig binnen de cultuur van degene die interpreteert en binnen de structuur waarin hij zich bevindt. Elk subject (d.w.z. elke denkende en voelende entiteit) wordt door die cultuur of structuur bepaald. Autonomie van individuen bestaat niet, niemand is ooit ergens verantwoordelijk voor, niemand is ooit ergens schuldig aan en iedereen mag doen waar hij zin in heeft. Eindresultaat: de deserteur Alcibiades en de collectieve moord op de spelbederver Socrates.

2.2.2. De agnostische versie

"Ik weet niet of er waarheid bestaat of niet, dus accepteer ik de meest waarschijnlijke interpretatie als voorlopig waar in afwachting van een betere."

Er is niets mis met deze houding in de wiskunde en de wetenschap, maar wel als je in Vietnam woont in een dorp dat nog maar pas door de Amerikanen is gebombardeerd, en de resten verzamelt van wat een paar minuten geleden nog je vrouw was. Ik neem aan dat je in dat geval geen genoeg neemt met het commentaar van een rechtse ramptoerist die zich journalist noemt en in zijn krant

publiceert dat het leven van je vrouw niet meer is dan jouw bevooroordeelde interpretatie van wat er is gebeurd en dat jouw nationalistische woede na haar vroegtijdige dood slechts sentimentele retoriek is. Noch met de interpretatie van zijn linkse West-Europese collega die jou vertelt dat zij nummer 23502 is in de statistieken die hij gebruikt om de Amerikaanse, kapitalistische en imperialistische onmenselijkheid aan de kaak te stellen, en dat haar dood een onvermijdelijke en noodzakelijke nevenschade is in de klassenstrijd die, op grond van een ijzeren wetenschappelijke wet, onvermijdelijk zal uitmonden in de overwinning van het proletariaat en de bevrijding van de hele mensheid door de verzoening van alle tegengestelden in de klasseloze maatschappij.

Leven is leven en lijk is lijk. De levenden maken onderscheid; de doden zijn gelijk.

Stel dat iemand zich het moment herinnert waarop zijn geliefde in zijn aanwezigheid aan een hartaanval overleed. Wat is voorlopig geldig met betrekking tot de waarheid van zijn waarneming dat zijn geliefde stierf? Het is volslagen onzin te beweren dat wat iemand heeft gezien en ervaren steeds slechts een toevallige interpretatie is van een gebeurtenis die ofwel nooit ofwel op een heel andere manier heeft plaatsgevonden. Het is obscene onzin, een sadistische klap in het gezicht van genoemde persoon, om na wat er gebeurd is tegen hem te zeggen: "Alles is interpretatie" en "Alle waarheid is voorlopig geldig". Zal de overledene ooit uit zijn graf of urn kunnen verrijzen? Of heeft de rouwende het ontbreken van de polsslag, het gebrek aan ademhaling, de afkoeling van het lichaam en het begin van de rigor mortis verkeerd geïnterpreteerd?

De traditionele opvatting van wat waarheid is, is dat zij de overeenstemming is tussen empirische feiten/gegevens en mededeling. Om deze overeenstemming begrijpelijk uit te drukken, worden betekenaars gebruikt die in de geest onmiddellijk de stereotiepe of specifieke kenmerken van bepaalde mentale beelden oproepen, die ontstaan zijn uit de waarneming van personen, objecten en situaties in de realiteit buiten de taal, alsook bepaalde woordbeeld/betekenaars (bijvoorbeeld "Idealisme") die eveneens bepaalde stereotiepe kenmerken oproepen (van een denkwijze of van een bepaalde stijl in de kunst) welke zijn waargenomen in de werkelijkheid buiten en/of binnen de taal. Dat de Frankfurter Schule en Derrida deze opvatting van het begrip waarheid afdoen als respectievelijk feiten-fetisjisme en westers ethnocentrisme gebaseerd op logocentrisme, komt voort uit hun reële behoefte *om de feiten te manipuleren*, respectievelijk door middel van hun dialectiek en deconstructie, *om te bewijzen dat zij objectief gelijk hebben* (=

met als doel te bewijzen dat hun beweringen objectief overeenkomen met de ware stand van zaken, hetzij buiten, hetzij binnen de taal).

Waarheid op existentieel niveau is altijd de weergave van de werkelijkheid, hoe onvolmaakt die weergave ook moge zijn en, bijgevolg, hoe onvolmaakt jouw eigen waarheid ook moge zijn. Beweren dat je slechts een voorlopige waarheid spreekt terwijl je een uitspraak doet over het leven en de dood van mensen die werkelijk bestaan of hebben bestaan, is een botte ontkenning van hun bestaan en van hun dood, een wrede, krankzinnige onmenselijkheid: "Mijn bewering dat deze vrouw, mijn geliefde, van wie ik nu de stoffelijke resten verzamel, dood is, is een hypothese die slechts voorlopig waar is."

Bovendien, wanneer jij *werkelijk* jouw bewering over het vroegere bestaan van je geliefde als een slechts voorlopig ware hypothese beschouwt en haar als zodanig meedeelt aan anderen, *is er in jou een even sterk geloof in de waarheid van jouw uitspraak over jouw bewering aanwezig als wanneer je zou hebben beweerd dat het een onbetwistbaar feit is dat zij werkelijk heeft geleefd*. Je gelooft immers *onvoorwaardelijk* in de *absolute juistheid* van jouw uitspraak: "Mijn bewering dat (...) is een hypothese (...)." *Deze uitspraak van jou is geen hypothese, maar zowel de vaststelling van de werkelijke aard van jouw bewering als een objectief waarneembaar feit*. Zonder jouw vaste overtuiging dat jouw uitspraak *de werkelijke aard* van jouw bewering weergeeft is het voor jou onmogelijk om jouw uitspraak als een vaststaande waarheid te formuleren en haar als zijnde een vaststaande waarheid mee te delen aan anderen: Je zegt immers: "Mijn bewering (...) is een hypothese." Je gebruikt een bevestigende hoofdzin met het zelfstandig werkwoord "zijn" in de aantonende wijs en de onvoltooid tegenwoordige tijd, terwijl de bevestiging van de werkelijke aard van "mijn bewering" door dit werkwoord niet wordt gerelativeerd door bijbehorende bijwoorden die een voorwaardelijkheid uitdrukken.

Wanneer jij jouzelf impliciet het vermogen toe-eigent om te verwoorden dat een bepaald iets (in de werkelijkheid buiten of binnen de taal) *werkelijk van een bepaalde aard is*, of werkelijk dit-of-dat is, of werkelijk het geval is (= dat jouw uitspraak daarover overeenstemt met de werkelijkheid = dat je de waarheid spreekt wanneer je de traditionele definitie van wat waarheid is hanteert), *heb je niet het recht om te beweren dat geen enkel mens in staat is om te verwoorden dat een bepaald iets werkelijk van een bepaalde aard is, of werkelijk dit-of-dat is, of*

werkelijk het geval is (= dat de verwoording van geen enkele mens overeenstemt met de werkelijkheid en dus waar is).

Hetzelfde geldt voor iedereen die gelooft in het ware bestaan en de waarheid van zijn beweringen "Alles is relatief" of "Alles is relatief ten opzichte van iets anders".

2.2.3. Alles is relatief

De opvatting dat de mens de maat van alle dingen is, werd opnieuw ingevoerd tijdens de Renaissance en is sindsdien, net als in Athene in de nadagen van zijn Gouden Eeuw, ontaard in een radicaal relativisme/subjectivisme van alle kennis en moraal.

"Waarom is dit adagium een sofisme en waarom kan het niets anders zijn dan een sofisme?"

Heel eenvoudig, moeder. Indien de mens de maat is van alle dingen, en indien de maat waarmee alle mensen de werkelijkheid beschrijven (= "alle dingen") slechts kan bestaan uit de relativering van de gehele werkelijkheid, kan de hele mensheid alleen maar zichzelf voortdurend relativeren, omdat die hele mensheid deel uitmaakt van "alle dingen". Dan kan er geen absolute en onvoorwaardelijke waarheid, zekerheid, goedheid en dergelijke bestaan omdat al deze hoedanigheden voortdurend worden gerelativeerd en niet anders kunnen dan voortdurend worden gerelativeerd. Maar in dat geval is ook het principe dat alles relatief is voortdurend relatief, wat dit principe tot een absolute en onvoorwaardelijke waarheid maakt. Dit is een voor de hand liggende en bekende opmerking.

NB. Zeg nooit als relativist dat "men" zichzelf of de eigen waarheid "moet" relativeren, want dit impliceert [1] dat iedereen de keuze heeft om dit al dan niet te doen (= dit impliceert het bestaan van de vrije wil), en [2] dat je een categorische imperatief oplegt die door zijn aard elke relativering van wat als te relativeren opgelegd wordt (namelijk zichzelf of de eigen waarheid) onmogelijk maakt.

2.2.4. "Alles is relatief ten opzichte van iets anders" is een contradictio in terminis

En het is al evenzeer voor de hand liggend en algemeen bekend wat het bezwaar van de relativist tegen het voorgaande is: "Je hebt gelijk wanneer je de zin "alles is relatief" op zichzelf beschouwt. Maar wanneer men zegt dat "alles relatief is", bedoelt men altijd dat wat men "relatief" noemt, relatief is ten opzichte van iets anders. De uitdrukking "deze zaak is relatief" betekent altijd dat deze zaak relatief is ten opzichte van iets anders waarmee deze zaak wordt vergeleken en op grond waarvan deze zaak wordt beoordeeld. Als je deze betekenis in aanmerking neemt, is een oordeel nooit relatief zonder dat je iets anders in aanmerking neemt, maar altijd relatief ten opzichte van iets anders, ten opzichte van een bepaalde tijd of plaats of gemeenschap of individu." [= subjectivisme.]

[Let op het herhaaldelijke gebruik van "altijd" en dat van de aantonnende wijs en de onvoltooid tegenwoordige tijd van de zelfstandige werkwoorden in de hoofdzinnen van zijn toelichting en de volkomen afwezigheid van bijwoorden die een voorwaardelijkheid uitdrukken. *Er is niets relativistisch of subjectivistisch aan deze zinnen. Integendeel.*]

"Er is niets absoluut goed of mooi," zegt deze relativist, "en deze opvatting van mij is niet problematisch omdat ik weet dat mijn eigen uitspraken over schoonheid en goedheid uit een bepaalde context komen, namelijk de mijne, en dat ze daarom niet voor iedereen overtuigend zullen zijn."

Inderdaad overtuigen ze mij niet, omdat ze ook na deze toelichting problematisch blijven. Een Inca, die voortdurend oorlog voert met zijn tegenstanders en het vanzelfsprekend vindt dat het Inca-volk mensenoffers brengt om zijn zonnegod te behagen en overspel beloont met de doodstraf, laat zien dat hij gedreven wordt door een aantal permanente behoeften die niet gerelativeerd kunnen worden gezien hun feitelijke en dodelijke aard: Zijn behoefte om zich te onderscheiden van de leden van andere stammen, zijn sadistisch verlangen om die anderen te overheersen, zijn religieus geïnspireerd sadisme en zijn gelijktijdige behoefte aan conformistisch gedrag binnen de eigen gemeenschap (= zijn behoefte aan de verzoening van de interne tegenstellingen). Wanneer dit interne conformisme wordt vernietigd door afwijkend gedrag, bijvoorbeeld door overspel, wordt dit non-conformistische gedrag, dat een vorm van verzet is tegen (= van tarding van) de conformistische groep, sadistisch onschadelijk gemaakt door toepassing van de

doodstraf op de overspeligen.

Vergelijk nu deze werkelijke behoeften van de Inca's met dezelfde werkelijke behoeften (en het daaruit voortvloeiende gedrag) van elke andere cultuur. De gelijktijdige behoefte aan onderscheid/sadisme en conformisme/verzoening van interne tegenstellingen binnen de eigen groep is universeel en kan daarom niet worden gerelativeerd: *Die behoefte is existentieel.*

Wat wel te vergelijken valt, is de mate waarin sadistisch gedrag door de verschillende culturen werd en wordt voorgeschreven en toegepast. Die mate verschilt van cultuur tot cultuur, evenals de mate van dwang waarmee de verschillende culturen conformistische houdingen en gedragingen afdwingen om de interne tegenstellingen te verzoenen. Wanneer je als (cultuur)relativist beweert dat het lijden van de hele mensheid je aan het hart gaat, is het je niet toegestaan deze verschillen te negeren in naam van je "onproblematisch" relativisme. Doe je dat toch, dan ben je een komediant en een hypocriet en dus volstrekt ongelooftwaardig.

Omdat de relativist stelt dat alles steeds relatief is ten opzichte van iets anders, toont hij aan dat deze vorm van relativiteit voor hem belangrijker en relevanter is dan om het even welk feit, ook het feit van het onmiskenbare lijden van bepaalde slachtoffers. Indien dit niet het geval zou zijn, zou hij zijn eindconclusie niet hebben geformuleerd als een absoluut en universeel geldige uitspraak, namelijk "Alles is relatief ten opzichte van iets anders". Zijn absolute en universeel geldige eindconclusie (= zijn relativistische eindoordeel) is voor hem altijd belangrijker dan de feiten, handelingen, teksten, situaties en ideeën die hij heeft vergeleken en beoordeeld (= die hij heeft geïnterpreteerd): De mens is de maat van alle dingen. Of liever, de onmens die zich van alle werkelijke ellende afwendt door die te bagatelliseren tot een lijden dat slechts relatief is in vergelijking met het lijden van anderen, verbeeldt zich dialectisch of op een Derridaanse manier dat hij/zij de maat van alle dingen is.

En dan is er ook nog dit met betrekking tot "Alles [= alle mogelijke uitspraken over alles] is [relatief] ten opzichte van iets anders".

1. Hoe kan de spreker/schrijver weten dat "alles" relatief is zonder a priori aan te nemen dat "alles" bestaat? [Wat impliceert dat "alles" niet relatief is].
2. Hoe kan hij "alles" weten tenzij hij God is, wat hij aantoonbaar niet is omdat hij beperkt is in tijd en ruimte, en blijkbaar ook wat betreft de kennis die traditioneel wordt toegeschreven aan God als zijnde een scheppende kennis die alles maakt tot wat het is door het te denken?

3. Hoe kan hij zinvol spreken over "iets anders" en over de relatie tussen "iets" en "iets anders", tenzij hij zowel uitgaat van het onbetwistbaar bestaan van dat "iets" en van dat "iets anders" als van het onbetwistbare bestaan van de relatie tussen dat "iets" en dat "iets anders"? *Een onbetwistbaar bestaan is per definitie nooit relatief, maar altijd absoluut.*

Bovendien luidt de universele relativistische eindconclusie: "Alles [= alle mogelijke uitspraken over alles] is [zijn] relatief ten opzichte van iets anders". Maar "alles" of "allen" betekent dat er buiten "alles" of "allen" niets bestaat of kan bestaan. *"Alles" en "allen" zijn betekenaars die een absolute betekenis oproepen, of (als je van die terminologie houdt) het zijn betekenaars/tekens die elk slechts een absoluut en ondubbelzinnig betekende oproepen.* Hoe kan "alles" of "allen" dan relatief zijn ten opzichte van "iets anders"? Dat is onmogelijk.

Een juiste uitspraak is "Alles is": de definitie van de pantheïstische godheid. (Vergelijk: "Ik ben die Ik ben" (Bijbel, Exodus, 3, 14): De zelfopenbaring van de monotheïstische God). Evenals de verkondiging van de waarheid (sic) van het universele relativisme, worden deze uitspraken over God of 'door' God gedaan vanuit de behoefte aan verzoening van de tegenstellingen.

Gebruik makend van Derrideaanse chicanes zou men kunnen opmerken dat men de hiërarchische dichotomie van de voorrang van "alles" (of "alles") boven "niets" moet deconstrueren. In de eerste fase van de deconstructie moeten wij de voorrang van de tegenpolen in de hiërarchie omkeren, zodat voorrang wordt gegeven aan "niets" boven "alles". Is deze omkering noodzakelijk en zinvol?

Om tot de conclusie te komen dat de betekenaars/tekens die het resultaat zijn van deze deconstructie alleen onbepaalde (= onbeslisbare) betekenden oproepen (= Derrida's einddoel), is het volstrekt onnodig de hiërarchie van deze betekenaars/tekens om te keren en vervolgens, door het stellen van vragen zonder precedent, deze nieuwe hiërarchie te doen verdwijnen door de beide betekenaars/tekens ervan te vervangen door één nieuw dat een onbeslisbaar betekende oproept (= de invoering van onbeslisbare newspeak). Elk van de betekenden die worden opgeroepen door betekenaars/tekens die het oorspronkelijke dualisme vormen, is reeds onbeslisbaar op grond van de betekenis die zij ontlenen aan hun contrast in de omgangstaal. (Volgens Derrida veroorzaken de contrasten tussen de betekenden die door de betekenaars/tekens in de omgangstaal worden opgeroepen, de betekenden die de mensen aan die betekenaars/tekens toekennen). Gezien de volmaakte onbeslisbaarheid van de betekenden die zowel door "alles" als door "niets" worden opgeroepen, zijn beide